ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌កុមារ

កែវ សុភា *

កុមារដែលឆ្លងកាត់ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌អាចជាជនរងគ្រោះ ជាជនប្រព្រឹត្តិល្មើសច្បាប់ និង ជាសាក្សី ហើយក្នុងករណីខ្លះអាចជាជនរងគ្រោះនិងជាជនប្រព្រឹត្តិល្មើសច្បាប់ផង ឬ ជាជនរងគ្រោះ និងសាក្សីផងដែរ នៅក្នុងបទល្មើសតែមួយ។

យោងតាមតួលេខរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ និង ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និង យុវនីតិសម្បទា ស្ថិតិរបស់កុមាររងគ្រោះ កុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ និង កុមារស្ថិតក្នុងស្ថានភាពប្រឈមមុខនឹងគ្រោះថ្នាក់ បង្ហាញឱ្យឃើញពីស្ថានភាពដូចតទៅ :

ក- កុមាររងគ្រោះ :

ប្រភេទបទល្មើស	ចំនួនករណីសរុប		ចំនួនជនរងគ្រោះ		ចំនួនជនរងគ្រោះជាកុមារ	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
កេងប្រវ័ញ្ចផ្លូវភេទ	20	38	131	439	7	49
ជួញដូរនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា	16	21	31	34	17	19
ជួញដូរឆ្លងដែន	12	6	116	15	3	3
រូបភាពនិងសម្ភារៈអាសអាភាស	9	11	0	37	0	6
រំលោភសេពសន្ថវៈ	282	127	258	138	141	51
រំលោភសេពសន្ថវៈ និង សំលាប់	15	2	15	2	11	2
ប៉ុនប៉ងរំលោភសេពសន្ថវៈ	87	51	83	57	53	45
បៀតបៀនកេរ្តិ៍ខ្មាស់	25	30	19	31	15	15
អំពើអនាចារ	20	69	25	84	25	84
អំពើហឹង្សាក្នុងគ្រួសារ	90	81	91	97	0	3
សរុប	**576**	**436**	**769**	**934**	**272**	**277**

* លោក កែវ សុភា នាមដើម កែវ សុគា ជាមេធាវីនៃគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ហើយកំពុងបំពេញការងារជាមន្ត្រី។។។ នៅមូលនិធិអង្គការ សហប្រជាជាតិដើម្បី ទ្រទ្រង់កុមារ និងគ្រាអាសន្ន (យូនីសែហ្វ)។ លោកបញ្ចប់ការសិក្សានិងទទួលបាន បរិញ្ញាប័ត្រច្បាប់ពិសាកលវិទ្យាល័យច្បាប់និងសេដ្ឋកិច្ច។

យោងតាមតួលេខនេះ ចំនួនកុមារដែលរងគ្រោះ ដោយសារការរំលោភច្បាប់មានដល់ទៅ ៣៥% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ២៩% នៃចំនួនជនរងគ្រោះពីអំពើល្មើសដូចគ្នា។ តួលេខនេះបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា បទល្មើសដែលប្រព្រឹត្តទៅលើកុមារមានចំនួនគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ។ ការធ្វើឱ្យកុមារធ្លាក់ខ្លួនរងគ្រោះដោយសារ បទល្មើសមានផលវិបាកដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែករូបរាងកាយ ស្មារតីនិង បញ្ញា។

ខ- កុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ និង កុមារស្ថិតក្នុងស្ថានភាពប្រឈមមុខនឹងគ្រោះថ្នាក់ គិតត្រឹមខែមីនា ឆ្នាំ ២០០៩ :

ខេត្ត-រាជធានី	ចំនួនសរុប	ទណ្ឌិត	ពិរុទ្ធជន	ចូលថ្មី	ដោះលែង ឬ ធ្វើសមាហរណកម្ម	កុមារតាមម្តាយ ដែលជាប់ពន្ធនាគារ
មណ្ឌលអប់រំព្រៃស	៤១៦	៣១០	១០៦	២៩	២៤	១៦
ខេត្តកណ្តាល	៧១	៣៨	៣៣	១០	០៨	០៦
ខេត្តសៀមរាប	៨៥	៦០	២៥	១១	១៤	០៧
ខេត្តបាត់ដំបង	៤២	២៦	១៦	១០	០៧	០៦
មណ្ឌលចោមចៅ	១៤	០	០	០១	០៣	០
សរុប	**៦២៨**	**៤៣៤**	**១៨០**	**៦១**	**៥៦**	**៣៥**

កុមារមានចំណេះដឹងនិងការវិនិច្ឆ័យមានកំរិត មានអារម្មណ៍និងការយល់ឃើញ ខុសប្លែកពីនីតិជន និង មានភាពងាយរងគ្រោះជាងនីតិជន ដូច្នេះទាមទារឱ្យមានប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌មួយដែលមានលក្ខណៈកុមារមេត្រី ពោលគឺឱ្យកុមារអាចចូលរួមផ្តល់ឬរកភាពយុត្តិធម៌បាន មានការគិតគូរដល់តំរូវការពិសេសរបស់កុមារនីមួយៗ និងមានវិធីសាស្ត្រដោយឡែកក្នុងការធ្វើការជាមួយកុមារនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ដើម្បីផ្តល់សេវា និង ការពារកុមារឱ្យបានប្រសើរឡើង។

ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌កុមារ សំដៅដល់ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ដែលទ្រទ្រង់ដល់កុមារជាជនរងគ្រោះ កុមារប្រព្រឹត្តល្មើសច្បាប់ និង កុមារជាសាក្សី។ ជាទូទៅ មិនខុសពីនីតិជនជាច្រើននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានោះទេ កុមារប្រព្រឹត្តិល្មើសច្បាប់ដោយមិនដឹងថាច្បាប់ជាអ្វីនោះទេ។ ហេតុនេះហើយបានជានៅក្នុងទស្សនៈនៃច្បាប់

សម័យទំនើបយើងហៅកុមារបែបនេះថាជា "កុមារទំនាស់នឹងច្បាប់" តែមិនហៅថា កុមារល្មើសច្បាប់នោះ ទេ ព្រោះកុមារមិនមានការយល់ដឹងអំពីសញ្ញាណនៃអំពើឬការខកខានដែលច្បាប់ហាមនិងដាក់ទោស មានចំណេះដឹងតិចតួចស្តួចស្តើងដោយសារខ្លួនទើបតែមានអត្ថិភាពនៅក្នុងសង្គម មិនមានសមត្ថភាពក្នុងការបែងចែកខុសត្រូវបានពេញលេញ និង ទទួលឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានជាច្រើនពីសង្គម ជាពិសេសពីសំណាក់នីតិជនដែលបំពានច្បាប់យ៉ាងចំហនិងគ្មានកោតក្រែង ។

ទោះបីជាយើងខំពន្យល់ជាភាសាសំរាយអំពីច្បាប់យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អនីតិជនមិនអាចយល់បានច្បាស់ថា អ្វីជាច្បាប់នោះឡើយ ។ ដើម្បីងាយយល់ដល់ទស្សនាទាននៃកុមារ សូមសាកល្បងពិនិត្យនិយមន័យ ដែលអង្គការឯកទេសពីរនៃអង្គការសហប្រជាជាតិគឺយូនីសែហ្វ និងការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិទាក់ទងនឹងគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលឱ្យនិយមន័យអំពីច្បាប់ថា "*ច្បាប់គឺជាវិធានឬក្បួនខ្នាតដែលជនគ្រប់រូបត្រូវអនុវត្តតាមដើម្បីឱ្យមនុស្សអាចគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក គោរពសិទ្ធិសេរីភាពគ្នារបស់មនុស្សគ្រប់រូប និង រស់នៅជាមួយគ្នាប្រកបដោយសុខសន្តិភាព ។ មានច្បាប់ជាច្រើនប្រភេទ ហើយប្រភេទទាំងអស់នោះ រួមគ្នាជួយឱ្យមនុស្សធ្វើអំពើត្រឹមត្រូវ*"[១] ។ យើងសាកល្បងសួរខ្លួនឯងថា ប្រសិនបើយើងមិនមែនជាមេធាវី ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ឬមន្ត្រីដែលឆ្លងកាត់ការ បណ្តុះបណ្តាល ផ្នែកច្បាប់ ឬ បំពេញតួនាទីដឹកនាំ តើយើងយល់ដឹងច្បាស់ថាអ្វីទៅជាច្បាប់ អ្វីខ្លះជាអំពើដែលច្បាប់ហាមឃាត់ បានយ៉ាងទូលំទូលាយដូចម្តេចកើត? ដូច្នេះបើពិចារណាអំពីធាតុអត្តនោម័ត នៅក្នុងបណ្តាធាតុផ្សំនៃបទល្មើស ជាពិសេសសញ្ញាណនៃច្បាប់និងការដឹងខុសត្រូវរបស់កុមារ ពិតជាមិនគួរអនុវត្តវិធានការតឹងរ៉ឹងហួសពីកំរិតយល់ដឹងនោះឡើយ ។

ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌កុមាររួមមានសមាសភាគដូចតទៅ :

១/ ស្ថាប័នយុត្តិធម៌ និង ស្ថាប័នអនុវត្តច្បាប់ដែលដំណើរការដោយរដ្ឋ ក្នុងនោះរួមមានអំណាចអយ្យការ អង្គស៊ើបសួរ(ចៅក្រមស៊ើបសួរ) តុលាការ (ទាំងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ទាំងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី) ក្រសួងយុត្តិធម៌ (រៀបចំច្បាប់និងបទដ្ឋាននានា) នគរបាល កងរាជអាវុធហត្ថ ពន្ធនាគារ និង

២/ យន្តការយុត្តិធម៌ដែលមិនដំណើរការដោយរដ្ឋ(អាចបង្កើតឬមិនបង្កើតដោយរដ្ឋ) ដូចជាទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី សាសនា និង យន្តការមិនផ្លូវការផ្សេងទៀតដែលដោះស្រាយវិវាទនៅតាមសហគមន៍ឃុំ/សង្កាត់ និង នៅតាមភូមិ ។

---

[1] សូមដាក់ឈ្មោះឯកសារយោងនៅត្រង់នេះ

មេធាវីស្ថិតនៅក្នុងចំណុចទី១ និង ទី២ ខាងលើទៅតាមស្ថានភាពចាំបាច់។

ក្រៅពីនេះ ប្រព័ន្ធសុខុមាលភាពសង្គមដែលក្នុងនោះរួមមានច្បាប់និងបទដ្ឋានក្រោមច្បាប់ដែលផ្តល់នូវការការពារផ្នែកសង្គម សេវាសង្គមកិច្ច និង អ្នកជំនាញខាងកិច្ចការសង្គមកិច្ច ក៏មានតួនាទីសំខាន់ខ្លាំងណាស់ដែរនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធមិកុមារ។

នៅពេលកុមារពេីបប្រទះនឹងប្រព័ន្ធយុត្តិធមិ កុមារគិតគូរអំពីប្រព័ន្ធនេះក្នុងរូបភាពមួយសាំញ៉ុំជាទីបំផុត។ សូម្បីតែអ្នកណាជាចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និង ក្រឡាបញ្ជី ហើយអ្នកទាំងនោះមានតួនាទីបែបណានោះ ក៏កុមារមិនយល់ដែរ។ កុមារមួយចំនួនសួរថាហេតុអ្វីបានជាគេតំរូវឱ្យមនុស្សមួយចំនួនឈរមុខច្រកសេះ ហើយក្រចកសេះមានអត្ថន័យយ៉ាងណា ជាអាទិ៍។

តាមការស្រាវជ្រាវនានាបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា នៅមុនពេលជំនុំជំរះ អារម្មណ៏របស់កុមារមានជិតដាមនៅជាប់នឹងខ្លួន ដោយគិតថា [២]:

- តុលាការជាកន្លែងមួយដែលគួរឱ្យភ័យខ្លាច។ ចៅក្រម និង មេធាវីនឹងសំឡុត ខ្លួន, ខ្លួនមិនដែលឡើង តុលាការពីមុនមក, តុលាការនឹងយកខ្លួនទៅដាក់គុកជាដើម ។ល។
- មានការភ័យខ្លាច ដោយសារចៅក្រម និង មេធាវីនិយាយឮខ្លាំង ឬមានមនុស្សច្រើនចូលរួមស្តាប់ក្នុងនោះមានទាំងជនល្មើស និង នគរបាលផងដែរ។
- មេធាវីកាច ជាពិសេសមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទ។
- តុលាការ/ចៅក្រម អាចនឹងវាយខ្លួន ប្រសិនបើខ្លួនមិននិយាយការពិត។
- តុលាការជាកន្លែងមិនល្អ តុលាការអាចជាកន្លែងមិនស្អាតស្អំ ព្រួយបារម្ភថាសាលក្រមដែលតុលាការនឹងចេញមិនល្អសំរាប់ខ្លួន។
- ខ្លួនមានសង្ឃឹមតិច១ ថានឹងឈ្នះក្តីថាតុលាការនឹងរកយុត្តិធមិឱ្យខ្លួន។
- កុមារដែលធ្លាប់ឡើងតុលាការ ជាពិសេសកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ដែលធ្លាប់ឡើងតុលាការច្រើនតែមានអារម្មណ៏ធម្មតា។ ខ្លះយល់ថាខ្លួនមិនបានធ្វើអ្វីខុស ដូច្នេះខ្លួនមិនភ័យខ្លាច ។ល។

---

[2] បើមានឯកសារណាបញ្ជាក់ពិការរកឃើញខាងលើសូមយោងឯកសារនោះនៅត្រង់នេះ។

- កុមារបែកញើសតាមបាតដៃ និង បាតជើង និង ដេកមិនលក់ពេញមួយយប់ គិតថាតើខ្លួនគួរនិយាយអ្វីខ្លះនៅពេលសវនាការ។ កុមារត្រជាក់ដៃជើង និង ស្ពឹកជើង ហើយចង់ឱ្យមានអ្នកអង្គុយក្បែរដើម្បី លើកទឹកចិត្ត។ ខ្លះទៀតឈឺក្បាល...ញ័រខ្លួន...ញ័រដៃ...យំ...ឃ្លាន ។ល។

ការស្រាវជ្រាវដដែលនោះ ក៏បង្ហាញឱ្យឃើញផងដែរថា នៅពេលសវនាការ កុមារយល់ឃើញ មានអារម្មណ៍ និង អាការៈដូចតទៅ :

- ភ័យតក់ស្លុតខ្លាំងព្រោះមិនអាចឆ្លើយនឹងសំណួរ មានមនុស្សច្រើននៅក្នុងបន្ទប់ តក់ស្លុតពេលជនល្មើសឈរជិតឬសម្លឹងមករកខ្លួន។
- ទឹកមុខចៅក្រមបង្ហាញថាគាត់មិនជឿសំដីខ្លួនជាអនីតិជន ចៅក្រមនិងក្រឡាបញ្ជីមានទឹកមុខកាច
- តក់ស្លុតនៅពេលមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទនិយាយខ្លាំងៗមកកាន់ខ្លួនឬសួរសំណួរពិបាកយល់
- ព្រួយបារម្ភខ្លាចការជំនុំជំរះបន្តទៅថ្ងៃបន្ទាប់ ព្រោះខ្លួនយល់ថាការបន្តគឺជាសភាពការលំបាក
- ភ័យមិនហ៊ានមើលមុខចៅក្រម និង មេធាវី ភ័យខ្លាំងដោយសារត្រូវនិយាយរឿងដែលកើតឡើងចំពោះខ្លួន មានអារម្មណ៍ថាគាំងនិយាយមិនចេញ
- ភ័យនៅពេលចៅក្រមហៅចំឈ្មោះឱ្យក្រោកឈរដើម្បីសួរយកចម្លើយ ព្រោះខ្លួននិយាយមិនសូវញនិងមិនសូវច្បាស់ និងខ្លាចទទួលការស្តីបន្ទោស
- ខ្លាចអ្វីៗទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងបន្ទប់ជំនុំជំរះ ខ្លាចអ្វីមួយដែលមិនបានរំពឹងទុកកើតឡើងចំពោះខ្លួន ភ័យខ្លាំងនៅពេលចៅក្រមគោះតុឈើនឹងញញួរ
- មានអារម្មណ៍កើតទុក្ខ និងយំនៅពេលម្តាយឈរនៅមុខក្រចកសេះ (ម្តាយជាជនល្មើស)
- មិនភ័យខ្លាច ប្រសិនបើមាននីតិជនអម (អ្នកសង្គមកិច្ច ឪពុកម្តាយ ឬ នីតិជនសមស្រប)
- មិនដឹងថាតើត្រូវឈរនៅកន្លែងណានៅពេលតុលាការសួរយកចំលើយ
- តុលាការជាកន្លែងមួយដែលគួរឱ្យភ័យខ្លាចជាងការគិតរបស់ខ្លួនទៅទៀត។ ពេលមេធាវីរបស់ខ្លួននិយាយប្រាប់អំពីតុលាការ ខ្លួនមិនខ្លាច តែពេលទៅដល់និងមើលឃើញផ្ទាល់ភ្នែកយល់ថាចៅក្រមនិងមេធាវីគួរឱ្យខ្លាច
- ខ្លះយល់ថាតុលាការមិនអាក្រក់ដូចខ្លួនបានគិតនោះទេ តុលាការមិនបានសំឡុតបំភ័យខ្លួននោះទេ ចៅក្រមនិងមេធាវីនិយាយមានការគួរសមនៅពេលសួរសំណួរ។ ចៅក្រមនិងមេធាវីលើកទឹកចិត្តមិនឱ្យខ្លួនភ័យខ្លាចនិងនិយាយការពិត។

- ខ្លាចជនល្មើសទទួលទោសស្រាល ហើយពេលចេញមកវិញធ្វើបាបគ្រួសារខ្លួន
- ចង់ដឹងពីសាលក្រម
- មិនយល់ពីសាលក្រមដែលបានប្រកាស
- តុលាការល្អ កន្លែងអង្គុយល្អ ហើយចៅក្រមក៏ល្អដែរ តែមើលមុខទៅគួរឱ្យខ្លាច។
- កុមារមួយចំនួនគិតថាបន្ទប់សវនាការរញ៉ីរញ៉ៃគ្មានសន្តាប់ធ្នាប់ ខ្វះអនាម័យ មានមនុស្សច្រើន ក្តៅនិងពិបាកដកដង្ហើម (ចំពោះតុលាការមួយចំនួន)
- ញ័រដៃជើងនៅពេលចៅក្រមនិយាយឮ និងខ្លាំងៗទៅកាន់ជនល្មើស
- មានអារម្មណ៍ចង់លោះព្រលឹងនៅពេលជនល្មើសនិយាយកុហក និង ចង់និយាយទៅកាន់ជនល្មើស
- បេះដូងដើរលឿន ត្រជាក់ដៃជើង បែកញើសដៃជើង ញ័រដៃជើង ស្ពឹកដៃជើង មានអារម្មណ៍ថាប្រហោងពោះ មានអារម្មណ៍ថាត្រជាក់ខ្លួន បបូរមាត់កំរើកមិនរួច ឈឺក្បាល ចង់គ្រុន និង ឡើងកំដៅខ្លួន ញ័រជើងឈរមិនចង់កើត
- កុមារខ្លះចង់ទៅបន្ទប់ទឹក និង ឡើងកំដៅខ្លួន ។ល។

បញ្ហាខាងលើគ្រាន់តែជាការសង្ខេបប៉ុណ្ណោះ។ ក្រៅពីកុមារត្រូវពើបប្រទះការលំបាកផ្នែកអារម្មណ៍ ផ្លូវចិត្ត និង ផ្លូវកាយ នៅមុនពេលឡើងតុលាការ ពេលនៅតុលាការ និង ក្រោយពេលជំនុំជំរះ កុមារជួបការលំបាកជាច្រើនទៀតដូចជាការសម្ភាសន៍ច្រើនដង ការរើសអើង ការទំលាក់កំហុសពីគ្រួសារនិងសហគមន៍ ការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ការមិនទទួលបាននូវប្រព័ន្ធសុខុមាលភាពមួយដែលដំណើរការពិតៗ ។ល។ មានករណីជាច្រើនដែលបង្ហាញឱ្យឃើញថាសូម្បីតែសមាជិកគ្រួសាររបស់កុមាររងគ្រោះក៏ទទួលរងនូវការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ព្រួយបារម្ភពីសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន និងការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរផងដែរពីផលវិបាកនៃបទល្មើស។

ដោយឡែកគ្រួសាររបស់កុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ក៏ពើបប្រទះនឹងបញ្ហាប្រហាក់ប្រហែលគ្នា។ ជាទូទៅយើងសំគាល់ឃើញថា ក្រោយពីរឿងក្តីត្រូវបានបញ្ចប់ គ្រួសាររបស់កុមារជំពាក់បំណុលគេកាន់តែច្រើន និង មិនសូវមានជំនឿលើប្រព័ន្ធច្បាប់ និង តុលាការ។

រដ្ឋជាច្រើនមិនបានចាត់ទុកថាកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ស្ថិតនៅក្នុងរបៀបវារៈខ្ពស់របស់ខ្លួននោះទេ ឬ និយាយម៉្យាងទៀតថា "កុមារទាំងនោះជាកូនដែលរដ្ឋមិនចង់ទទួលខុសត្រូវ "[3] ដោយមានកត្តាសត្យានុម័ត កត្តាអត្តនោម័ត និង កត្តាប្រវត្តិសាស្ត្រដោយឡែក១របស់ខ្លួន ។

ជុំវិញបញ្ហាយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ មានកិច្ចការជាច្រើនដែលត្រូវកែលំអ ដូចជា អំពើហឹង្សាលើកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ ការប្រើប្រាស់វិធានការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន និង រយៈពេលឃុំខ្លួនយូរ ។ បញ្ហាទាំងនេះនៅតែជាបញ្ហាកង្វល់នៅក្នុងប្រទេសជាច្រើននៅលើពិភពលោក រួមទាំង ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាផងដែរ ។

ជាទូទៅមានការខ្វះខាតទិន្នន័យរបស់រដ្ឋ ទាក់ទងនឹងកិច្ចការយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹង ច្បាប់ ដូចជារយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ទោសដែលកុមារត្រូវរង ប្រភេទបទល្មើសដែលកុមារប្រព្រឹត្ត ។ល ។ កង្វះខាតទាំងនេះកើតមានឡើង ម៉្យាងដោយសារកិច្ចការយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់មិនមែនជា អាទិភាពរបស់រដ្ឋ កង្វះការទទួលខុសត្រូវ និង ចំណាប់អារម្មណ៍របស់មន្ត្រីដែលជាប្រភព ដើមនៃទិន្នន័យ ជាពិសេសមន្ត្រីតុលាការ កង្វះខាតមន្ត្រីដែលទទួលខុសត្រូវដោយឡែកលើការងារ ពត៌មានវិទ្យា ស្ថិតិ និង រដ្ឋបាល និង ការចាត់ការកិច្ចការយុត្តិធម៌ ដោយគ្មានយុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការច្បាស់លាស់ ។ សូម្បីតែ នៅប្រទេសជាច្រើននៅតំបន់អឺរ៉ុប ដែលជាប្រទេសមានធនធានសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់គ្រាន់សំរាប់អនុវត្តច្បាប់ និង គោលនយោបាយទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ក្តី ក៏ប្រទេសទាំងនោះបែរជាប្រកាន់យក នូវគោលនយោបាយមួយចំនួន ដែលមានចរិតជាការបង្ក្រាបលើមនុស្សវ័យក្មេង ជាជាងការអប់រំកែប្រែ ជាពិសេសចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌធ្ងន់១និងអ្នកមិនរាងចាល ដែលការណ៍នោះមានករណីខ្លះផ្ទុយនឹងបទដ្ឋាន អន្តរជាតិនិងការអនុវត្តល្អដែលកំពុងជំរុញលើកទឹកចិត្តដោយអង្គការជំនាញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

បទដ្ឋានអន្តរជាតិសំខាន់១ទាក់ទងនឹងកុមារនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ រួមមានជាអាទិ៍ :

១- អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ

២- គោលការណ៍ណែនាំនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការបង្ការអនីតិជនប្រព្រឹត្តិបទល្មើស

៣- វិធានបទដ្ឋានអប្បរមានៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់

---

[3] [Name of Author], Legislation to Action:,Trends in Juvenile Justice Across 15 Countries, (Defence for Children International, Geneva, 2007), page [xx].

៤- វិធាននៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការការពារអនីតិជនដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាព

៥- វិធានបទដ្ឋានអប្បរមានៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីវិធានការមិនឃុំឃាំងខ្លួន

៦- គោលការណ៍ណែនាំនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីវិធានការចំពោះកុមារនៅក្នុងព្រ័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ

៧- គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រើប្រាស់កម្មវិធីយុត្តិធម៌ដើម្បីឱ្យមានការសះជា

៨- គោលការណ៍ណែនាំនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចការយុត្តិធម៌សំរាប់កុមាររងគ្រោះ និង កុមារជាសាក្សីនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។

វិធានខាងលើរួមមានគោលការណ៍ច្បាប់ជាច្រើនទាក់ទងនឹងវិស័យយុត្តិធម៌កុមារ (កុមាររងគ្រោះ និង កុមារទំនាស់នឹងច្បាប់)។ ដោយឡែក ចំពោះកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានប្រកាន់យកនូវគោលការណ៍សំខាន់ៗ មួយចំនួនដែលមានប្រភពចេញពីបទដ្ឋានអន្តរជាតិសំខាន់ៗខាងលើ និង បានដាក់បញ្ចូលគោលការណ៍ទាំងនោះទៅក្នុងច្បាប់របស់ខ្លួន (ច្បាប់ស្តីពីអនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់)។ គោលការណ៍ទាំងនោះរួមមានជាអាទិ៍:

ក- ក្នុងគ្រប់សកម្មភាពទាក់ទងនឹងអនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ត្រូវពិចារណាឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ និងត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសចំពោះសិទ្ធិមានជីវិត និង សិទ្ធិរស់រាន និងការរីកចំរើនលូតលាស់ជាអតិបរមា។

ខ-អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ទាំងអស់ត្រូវទទួលបាននូវសិទ្ធិដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ ដោយមិនមានការរើសអើងអ្វីទាំងអស់ ។

គ-អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ទាំងអស់ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសឱ្យសំដែងមតិដោយសេរីក្នុងគ្រប់បញ្ហាទាំងអស់ដែលទាក់ទងនឹងខ្លួន ហើយទស្សនៈនោះត្រូវបានយកទៅពិចារណា ថ្លឹងថ្លែងស្របទៅតាមអាយុ និង កំរិតយល់ដឹងរបស់អនីតិជន។

ឃ-រាល់នីតិវិធីទាំងអស់ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលក្ខណៈ ងាយស្រួលដល់អនីតិជន និង ក្នុងភាសាដែលអនីតិជនអាចយល់បាន ។

ង-អនីតិជនគ្រប់រូបត្រូវបានផ្តល់នូវការប្រព្រឹត្តប្រកបដោយមនុស្សធម៌ និងយុត្តិធម៌ ដែលលើកស្ទួយនូវសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និង តម្លៃរបស់អនីតិជន ។ អនីតិជនត្រូវបានផ្តល់នូវការការពារពិសេសនៅក្នុង

ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ហើយត្រូវធានានូវសុខុមាលភាពរបស់អនីតិជន ។ ខ្នោះដៃ និងខ្នោះច្រវ៉ាក់ មិនត្រូវប្រើប្រាស់នោះឡើយលុះត្រាមានករណីចាំបាច់ ហើយជម្រើសនៃវិធានទាំងឡាយត្រូវបានប្រើអស់ ។

ច- នៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធី អនីតិជនត្រូវ បានប្រព្រឹត្តក្នុងលក្ខណៈមួយ ដែលលើកស្ទួយការអភិវឌ្ឍន៍ចរិតលក្ខណៈ និង ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកខាងសីលធម៌របស់ខ្លួនជាពលរដ្ឋមួយរូប និងដែលសម្រួលដល់ការធ្វើសមាហរណកម្ម និងការបន្តតួនាទីសកម្មនៅ ក្នុងសង្គម ។

ឆ- ការឆ្លើយតបរបស់អាជ្ញាធរនានាចំពោះអនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ ជានិច្ចជាកាលត្រូវសមាមាត្រមិនត្រឹមតែទៅនឹងទម្ងន់នៃបទល្មើសទេ តែអាស្រ័យទៅលើកាលៈទេសៈ អាយុ និងសេចក្តីត្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អនីតិជនផងដែរ ។

ជ-ការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន និង ការដាក់ពន្ធនាគារអនីតិជន អនុវត្តសម្រាប់តែវិធានការចុងក្រោយ ។

ឈ- ការប្រើប្រាស់កម្មវិធីតាមសហគមន៍ និង កម្មវិធីសមស្របផ្សេងៗសម្រាប់បង្វែរអនីតិជនចេញពីនីតិវិធីតុលាការ ត្រូវបានពិចារណាក្នុងរាល់ករណីសមស្រប ។

ញ- ករណីការបង្វែរមិនមានលក្ខណៈសមស្រប ការឃុំខ្លួនអនីតិជនត្រូវប្រព្រឹត្តទៅសម្រាប់តែរយៈពេលចាំបាច់ដែលខ្លីបំផុត ហើយត្រូវបំបែកអនីតិជនពីមនុស្សពេញវ័យ ។

ដ- ការបង្គាប់ឱ្យដាក់អនីតិជនក្នុងស្ថាប័ន ឬមណ្ឌល ធ្វើឡើងតែក្នុងករណីពុំមានមធ្យោបាយជំនួសសមស្របប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ត្រូវផ្តល់ការថែទាំ ការការពារ និង ជំនួយឧបត្ថម្ភផ្នែកអប់រំ ផ្នែកចិត្តសាស្ត្រ និងផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រតាមការចាំបាច់ ដើម្បីសម្រួលដល់ការស្តារនីតិសម្បទា និង ការធ្វើសមាហរណកម្មសង្គមរបស់អនីតិជន ។

ឋ- ការប្រកាសដកសិទ្ធិសេរីភាពអនីតិជន ធ្វើឡើងសម្រាប់តែករណីចាំបាច់បំផុត ដូចជាករណីប្រព្រឹត្តបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើហឹង្សាប្រឆាំងនឹងបុគ្គល ឬ ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងទៀត និងធ្វើឡើងតែក្នុងករណីពុំមានការសម្រេចសមស្របផ្សេងទៀត ។

ឲ- ការដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ការដាក់ទណ្ឌកម្មលើរូបរាងកាយ និង ការប្រព្រឹត្ត ឬ ការដាក់ទណ្ឌកម្មឃោរឃៅ ឬ បន្ទាបបន្ថោក អនីតិជនត្រូវហាមឃាត់ ។

ជាគោលការណ៍ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស ឧទាហរណ៍ដូចជាច្បាប់ស្តីពីការការពារកុមារ ច្បាប់ស្តីពីសុខុមាលភាពកុមារ ច្បាប់ស្តីពីសុំកូនអន្តរប្រទេស និង ច្បាប់ស្តីពីអនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ យើង

អនុវត្តបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ពិសេស ហើយអ្វីដែលមិនមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់ពិសេស យើងអនុវត្តវិធានទូទៅ ដូចជាក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ ករណីបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ពិសេស និង វិធានទូទៅមានភាពផ្ទុយគ្នា វិធាននៃច្បាប់ពិសេសទាក់ទងកិច្ចការយុត្តិធម៌កុមារនឹងមានឧត្តមានុភាពលើវិធានទូទៅ។

ប្រទេសនានាប្រកាន់យកក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ទាក់ទងនឹងកិច្ចការយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ខុសៗគ្នាអាស្រ័យលើគោលនយោបាយ និង បរិបទដោយឡែករបស់ប្រទេសខ្លួន។ ក៏ប៉ុន្តែជារួម យើងឃើញមានការអនុវត្ត ៣ បែបដូចខាងក្រោម :

១- មានបទប្បញ្ញត្តិពិសេស ឬ ជំពូកដោយឡែកស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និង ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

២- មានផ្នែកដោយឡែកនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការការពារកុមារដ៏ទូលំទូលាយមួយដែលចែងគ្របដណ្តប់អំពីសិទ្ធិនានារបស់កុមារ

៣- មានក្រម/ច្បាប់ដោយឡែក និង ទូលំទូលាយស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់ ដែលដោះស្រាយតែបញ្ហាទាក់ទងនឹងអនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់។

ពិភពលោកទំនងជាមាននិន្នាការឆ្ពោះទៅរកការបង្កើតក្រម/ច្បាប់ដោយឡែក និង ទូលំទូលាយស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់។ ដោយឡែកប្រទេសដែលទទួលឥទ្ធិពលពីច្បាប់បែបស៊ីវិល ដូចជាចិន ឥណ្ឌូណេស៊ី ឡាវ ម៉ុងហ្គោលី និង វៀតណាម ច្បាប់មានទំនោរខ្លី និងបញ្ញត្តិទូទៅ ដោយត្រូវណែនាំអនុវត្តបន្ថែមដោយបទដ្ឋានក្រោមច្បាប់។ ក៏ប៉ុន្តែការបើកសិទ្ធិទូលំទូលាយពេកឱ្យអង្គនៃនីតិប្រតិបត្តិចេញបទដ្ឋានក្រោមច្បាប់ ដែលករណីខ្លះមានចរិតជាច្បាប់ ច្រើនតែបណ្តាលឱ្យអង្គតុលាការមិនសូវមានសេចក្តីក្លាហាននឹងអនុវត្តច្បាប់ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនឱ្យបានពេញលេញ។

ជាទូទៅច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់មានសមាសភាគ ឬ គ្រោង ដូចតទៅ :

- គោលការណ៍ទូទៅ
- យុត្តាធិការ
- អាយុទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ
- ការបង្វែរ (ចេញពីប្រព័ន្ធតុលាការ)

- ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន និង ការស៊ើបសួរ
- ការគ្រប់គ្រងនៅដំណាក់កាលរង់ចាំការជំនុំជំរះ
- ការជំនុំជំរះ
- ការកាត់ទោស
- បទដ្ឋានទាក់ទងនឹងស្ថាប័នដែលឃុំឃាំងឬដាក់អនីតិជន និង ការធ្វើសមាហរណកម្ម
- កំណត់ហេតុឬការកត់ត្រា និង ជីវភាពឯកជន និង
- បញ្ញត្តិផ្សេងៗទៀតទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់ប្រទេសនីមួយៗ។

សរុបសេចក្តីមក ក្រៅពីត្រូវមានច្បាប់ពិសេស តុលាការឬសភាពិសេស មានឧបករណ៍បែបកុមារមេត្រី ប្រព័ន្ធយុត្តិធមិកុមារត្រូវមានធនធានមនុស្សគ្រប់គ្រាន់ដែលមានឯកទេសច្បាស់លាស់ ដូចជាមេធាវី ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា អ្នកសង្គមកិច្ចឯកទេស និង ត្រូវមានធនធានហិរញ្ញវត្ថុសមរម្យល្មមសំរាប់អនុវត្ត វិធានការច្បាប់ និង វិធានការសុខុមាលភាព។ ក្រៅពីនេះត្រូវមានកម្មវិធីបង្ការអនីតិជនមិនឱ្យប្រព្រឹត្តល្មើស តាំងពីនៅដំណាក់កាលដំបូងនៃជីវិត

ឯកសារពិគ្រោះ :

១– UN Common Approach to Justice for Children, March 2008

២– UN Guidelines on Justice matters involving child victims and witnesses of crime, 2006

៣–Trial Follow-up Child Interviews 2007-2008, IJM

៤- From Legislation to Action ? Trends in Juvenile Justice Across 15 Countries, Defence for Children International, Geneva 2007.

៥- Child Protection Programme Strategy Toolkit, East Asia and Pacific 2007